

НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ НАУК УКРАЇНИ
ІНСТИТУТ ІСТОРІЇ УКРАЇНИ
ІНСТИТУТ ПОЛІТИЧНИХ І ЕТНОНАЦІОНАЛЬНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ ім. І.Ф.КУРАСА

УКРАЇНСЬКИЙ ІСТОРИЧНИЙ ЖУРНАЛ

№4 (565)
липень–серпень 2022

Головний науковий редактор:

академік НАН України *ВАЛЕРІЙ СМОЛІЙ*

Редколегія:

Геннадій Боряк (заступник головного наукового редактора), *Владислав Верстюк*, *Степан Віднянський*, *Віктор Горобець*, *Олександр Гуржій*, *Андреа Граціозі* (Неаполь, Італія), *Віктор Даниленко*, *Олександр Донік* (заступник головного наукового редактора, відповідальний за випуск), *Роман Дрозд* (Слупськ, Польща), *Станіслав Кульчицький*, *Олександр Лисенко*, *Володимир Литвин*, *Іван Патриляк*, *Руслан Піріг*, *Сергій Плохій* (Кембридж, МА, США), *Олег Рафальський*, *Олександр Реєнт* (заступник головного наукового редактора), *Володимир Ричка*, *Олександр Рубльов*, *Петро Сас*, *Франк Сисин* (Торонто, Канада), *Валерій Солдатенко*, *Ігор Соляр*, *Тетяна Таїрова-Яковлева*, *Володимир Троцинський*, *Олександр Удод*, *Юрій Шаповал*, *Олексій Ясь*

Рекомендовано до друку вченою радою Інституту історії України
НАН України, протокол №7 від 7.07.2022 р.

«Український історичний журнал» включено до Переліку наукових фахових видань України,
категорія «А» (наказ МОН України від 17.03.2020 р. №409)

Відповідальний секретар:

В'ячеслав Григор'єв

Редактори:

В'ячеслав Григор'єв

Ольга Донік

Макет і верстка:

Юлія Зінченко

Електронна версія:

uhj.history.org.ua/uk

history.org.ua/uk

«УІЖ» індексується в міжнародних науко-
метричних базах даних: EBSCO, ESCI (Web of
Science Core Collection), Google Scholar, Index
Copernicus, Slavic Humanities Index

Формат 70x100/16. Гарн. EB Garamond
Папір офсет. №1. Друк офсет. Ум. друк. арк. 19,5. Обл.-вид.арк.21
Тираж 230 прим. Зам. №58. Підписано до друку 2.09.2022 р.
Свідчення про державну реєстрацію друкованого
засобу масової інформації серія КВ №24263-14103ПП
видане Міністерством юстиції України 27.12.2019 р.

UKRAINIAN HISTORICAL JOURNAL

Institute of History of Ukraine, I.F.Kuras Institute of Political and Ethno-National Research. Founded in 1957.
Published 6 times a year. Editor-in-chief Valerii Smolii. Address of the editorial office: 4, M.Hrushevskoho, office 501,
Kyiv, Ukraine, 01001. Tel. +380(44) 278-52-34, fax +380(44) 279-63-62, e-mail: uhj@history.org.ua

Адреса редакції: вул. М. Грушевського, 4, офіс 501, Київ, Україна, 01001
Тел. +380 (44) 278-52-34, факс +380 (44) 279-63-62, e-mail: uhj@history.org.ua

Науковий журнал. Заснований 1957 р. Виходить 6 разів на рік. © Редакція «УІЖ»

ЗМІСТ

РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКА ВІЙНА: сучасні та історичні контексти, компаративні ретроспекції

Панельна дискусія «Війна Росії проти України 2014–2022 рр.: історична ретроспектива і спроби наукової рефлексії» (19–20 травня 2022 р.) (уклали: **О.Лисенко, Київ; О.Маєвський, Київ; В.Нахманович, Київ**) 4

Смолій В. (Київ), Ясь О. (Київ). Українська соціогуманітаристика воєнної доби: виклики, перспективи, можливості	55
Лисенко О. (Київ), Маєвський О. (Київ). Неминуча війна	71
Якубова Л. (Київ). Онтологія рашизму: Україна як alter ego Росії	78
Калакура Я. (Київ). Ідеологічна легітимація загарбницьких воєн і конструювання образу ворога в російській історіографії	93
Бенчук В. (Острог), Трофимович В. (Острог). Урегулювання збройного конфлікту на сході України крізь призму масової свідомості донеччан на підконтрольній території (2014–2021 рр.)	109
Гула Р. (Харків), Передерій І. (Полтава). Трансформація процесів морально-психологічного забезпечення російської армії в контексті підготовки до збройного вторгнення в Україну (2013 – початок 2022 рр.)	116
Филь О. (Київ), Хойнацька Л. (Київ). Мародерство як спосіб ведення війни Російською Федерацією проти України та мотиваційний чинник російських військовослужбовців	129
Харук А. (Львів). Оборона Гостомельського та Васильківського аеродромів: спроба реконструкції подій	139
Сегеда С. (Київ), Машталір В. (Київ). Територіальна оборона України як феномен національної військової історії	148
Рішняк О. (Львів). Культурна спадщина у воєнному конфлікті: міжнародний досвід другої половини ХХ – початку ХХІ ст. та українська дійсність	159

Повсякдення російсько-української війни: усна історія

«Тепер я дитя війни та баба війни...»: Свідчення чернігівчанки N про життя в оточеному місті (24 лютого – 2 квітня 2022 р.) **(запис і публікація О.Воробей, Київ)** 175

ІСТОРИЧНІ СТУДІЇ

Зуляк І. (Тернопіль), Кліш А. (Тернопіль). Використання російською армією транспортних комунікацій в умовах Першої світової війни (на прикладі Тернопільської губернії) 190

МЕТОДОЛОГІЯ. ІСТОРИОГРАФІЯ. ДЖЕРЕЛОЗНАВСТВО

Кашеварова Н. (Київ). Документи німецьких окупаційних структур періоду Другої світової війни: особливості археографічного опрацювання та публікації 204

MISCELLANEA

Міхеєнко К. (Київ). З історії храмобудування Київської Русі 214

РЕЦЕНЗІЇ й ОГЛЯДИ

Кошель О. Духовенство Правобережної України в національно-культурному і духовно-освітньому відродженні (друга половина XIX – початок XX ст.) **(О.Донік, Київ)** 231

Колосова В. Київський щоденник 1940–1945 **(Ю.Буйських, Київ)** 236

Надходження до бібліотеки Інституту історії України НАНУ 239

CONTENTS

RUSSO-UKRAINIAN WAR:

Modern and Historical Contexts, Comparative Retrospectives

Panel Discussion "Russia's War Against Ukraine 2014–2022: Historical Retrospective and Attempts at Scientific Reflection" (May 19–20, 2022) (**O.Lysenko, Kyiv; O.Maievskiy, Kyiv; V.Nakhmanovych, Kyiv, Comps.**) 4

Smolii V. (Kyiv), Yas O. (Kyiv). Ukrainian Sociohumanities of War Times: Challenges, Prospects, Opportunities	55
Lysenko O. (Kyiv), Maievskiy O. (Kyiv). Inevitable War	71
Yakubova L. (Kyiv). Ontology of Rashism: Ukraine as an Alter Ego of Russia	78
Kalakura Ya. (Kyiv). Ideological Legitimation of Aggressive Wars and Construction of the Image of the Enemy in Russian Historiography	93
Benchuk V. (Ostroh), Trofymovych V. (Ostroh). Settlement of the Armed Conflict in the East of Ukraine Through the Prism of Mass Consciousness of Donetsk Residents in the Controlled Territory (2014–2021)	109
Hula R. (Kharkiv), Perederii I. (Poltava). Transformation of Moral and Psychological Provision Processes of the Russian Army in the Context of Preparation Armed Invasion in Ukraine (2013 – Beginning 2022)	116
Fyl O. (Kyiv), Khoynatska L. (Kyiv). Looting As a Way of Waging the War of the Russian Federation Against Ukraine And a Motivational Factor for Russian Servicemen	129
Kharuk A. (Lviv). Defence of Hostomel and Vasylykiv Airfields: An Attempt to Reconstruct Events	139
Seheda S. (Kyiv), Mashtalir V. (Kyiv). Territorial Defence of Ukraine As a Phenomenon of National Military History	148
Rishniak O. (Lviv). Cultural Heritage in a Military Conflict: International Experience of the Second Half of the Twentieth – the Beginning of the Twenty-First Centuries and the Ukrainian Present Time	159

Everyday Life of the Russo-Ukrainian War: An Oral History

“Now I Am a Child of War And a Grandmother of War...”: Testimony of Woman N From Chernihiv About Life in the Surrounded City (February 24 – April 2, 2022) (**record and publication by O.Vorobiei, Kyiv**) 175

HISTORICAL ARTICLES

Zuliak I. (Ternopil), Klish A. (Ternopil). The Use of Transport Communications by the Russian Army in the World War I (On the Example of Ternopil Province)..... 190

METHODOLOGY. HISTORIOGRAPHY. SOURCES

Kashevarova N. (Kyiv). Documents of the German Occupation Authorities of the World War II: Features of Archaeographic Processing and Publication 204 |

MISCELLANEA

Mikheienko K. (Kyiv). From the History of Temple Building of Kyivan Rus 214 |

BOOK REVIEWS and SURVEYS

Koshel O. Clergy of Right-Bank Ukraine in the National-Cultural and Spiritual-Educational Revival (Second Half of the Nineteenth – Beginning of the Twentieth Century) (**O.Donik, Kyiv**) 231 |

Kolosova V. Kyiv Diary 1940–1945 (**Yu.Buiskykh, Kyiv**) 236 |

Publications Received by the Library of Institute of History of Ukraine NAS of Ukraine 239 |